

Parkinsonförbundet

Stockholm 23-10-18

Till

Socialdepartementet –

Ds 2023:23,

Promemorian: Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd

Parkinsonförbundet inkommer med remissyttrande på Ds 2023:23, Promemorian: Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd

Uppdraget har varit att utreda och ge förslag på hur småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet kan anslutas till offentligt finansierad öppen vård på ett sätt som skapar långsiktighet och bättre förutsättningar för tillgång till en jämlik vård i hela landet. Förslaget skulle också stimulera mindre hälso- och sjukvårdsaktörers etablering i glesbygd samt skapa förutsättningar för att kunna upphäva lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning, förkortad LOL, och lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi, förkortad LOF. Utredaren svarar ensam för innehållet i promemorian.

Parkinsonförbundet

Parkinsonförbundet är en patientorganisation med nära 9 000 medlemmar. Här finns medlemmar med Parkinson, deras anhöriga och stödmedlemmar. Vi finns i hela landet genom våra 24 länsföreningar och vi har även ett 40-tal lokala föreningar. Vi är en ideell, demokratisk organisation som informerar, upplyser och stödjer forskning. Vi uppmuntrar och hjälper dem som drabbats av Parkinson. Förbundet arbetar för att förbättra förhållandena för personer med Parkinson, Parkinsonliknande sjukdomar och deras anhöriga.

Parkinsons sjukdom

Parkinson är en neurologisk sjukdom som drabbar cirka 2 000 svenskar varje år. De allra flesta som diagnostiseras med Parkinson är 50 år eller äldre när symptomen debuterar. Då sjukdomen utvecklas över tid krävs att behandlingen justeras och följs upp kontinuerligt för att på bästa sätt möta utvecklingen av symptomen och sjukdomsförloppet.

Cirka 22 000 personer har Parkinsons sjukdom i Sverige

Parkinsons sjukdom är den snabbast växande hjärnsjukdomen i världen. I Sverige finns det ca 22 000 personer som har Parkinsons sjukdom. Om 20 år beräknas att ca 44 000 personer har Parkinsons sjukdom i Sverige. Nervcellerna i hjärnan som tillverkar dopamin försvinner och det leder till dopaminbrist i hjärnan. Sjukdomen utvecklas oftast långsamt och när nervcellerna har skadats uppkommer rörelsesymptom såsom långsam gång, stelhet, skakningar med mera. Det går än så länge inte att bota eller bromsa sjukdomsförloppet, men det går att minska symptomen för personer med Parkinson.

Parkinsonförbundet ställer sig bakom

Förslagen och bedömningar avseende jämlik vård:

- Att en förordning om statsbidrag till vissa vårdgivare i glest befolkade områden ska beslutas,
- Att Socialstyrelsen ska pröva ansökningar om bidrag, bemyndigas att meddela föreskrifter på området samt följa upp och utvärdera bidraget,
- Att en statlig myndighet bör ges i uppdrag att utvärdera gällande ersättningsystem och ta fram nationella rekommendationer på området,
- Att regeringen bör överväga ökad statlig styrning inom ett antal centrala områden för kompetensförsörjningen,
- Att regeringen bör överväga ytterligare åtgärder i syfte att främja tillgången till jämlik vård i glest befolkade områden.

Dock är det av vikt för Parkinsonförbundet att det i förslagen till regeringen även läggs in att främja tillgången till en ”jämställd” vård.

Statlig styrning för kompetensförsörjningen

Parkinson är en fluktuerande sjukdom. Graden på symptomen kan ena stunden vara svåra och i nästa stund vara lite bättre. Det går ej att förutsäga när det kommer att inträffa på dygnet. Fluktuationerna kommer av att medicinens effekt plötsligt försämras. Ett av de största problemen i samband med Parkinson är stress. Stress försämrar symtomen och de motoriska symptomen blir värre, långsammare muskelfunktion, stelare muskler och ökade balansproblem. Stressen kommer oftast av oförutsedda händelser och i sociala sammanhang, och stresskänsligheten är högre vid Parkinsons sjukdom.

När det gäller vård och omsorg och då särskilt för alla med Parkinsons sjukdom är det mycket viktigt att personalen får kompetensutveckling och har god kunskap om sjukdomen. Det är också viktigt att personalen inom vård och omsorg arbetar i team som består av omvårdnadspersonal, sjuksköterska,

rehabpersonal, läkare och neurolog. Det behövs även fysioterapeut, logoped och dietist. Alla dessa yrkeskategorier samverkar i team runt personen med Parkinson för att uppnå professionell personcentrerad god vård.

År 2022 fattade Socialstyrelsen beslut om nationella riktlinjer för vården av patienter med Parkinsons sjukdom. Syftet med riktlinjerna är bland annat att säkerställa att vården håller hög kvalitet, att patienterna får rätt tillgång till vård samt att vården är jämlik över landet. I förarbetena till riktlinjerna pekade Socialstyrelsen på en rad problem som det nya styrdokumentet skulle bidra till att lösa. Myndigheten konstaterade bland annat att:

- Många patienter får inte en kontinuerlig uppföljning av sjukdomsförloppet,
- Tillgången till kvalificerad personal är för låg,
- Tillgången till avancerad behandling för patienter med svårare symptom är för låg,
- Tillgången till avancerad behandling är ojämlig.

Parkinsonförbundet medverkade och deltog aktivt i framtagandet av riktlinjerna och har varit pådrivande i arbetet att förverkliga dessa. Vi arbetar vidare med dessa och kommer att fortsätta att vara pådrivande att riktlinjerna efterlevs i hela Sverige. Parkinsonvården ska fungera för alla oavsett om du bor i glesbygd eller i storstad. Parkinsonsteam, ska finnas för patienten oavsett vårdform.

Viktigt med en hållbar kompetensförsörjning för personal inom vård och omsorg - särskilt om Parkinsons sjukdom

Parkinsons sjukdom är en progressiv sjukdom, vilket betyder att symptomen ökar över tid med åren. Symptomen börjar ofta många år innan, kan spåras tio år tillbaka i tiden, personen med Parkinson sökt läkare för symptomen. Parkinsons sjukdom är också en samling av många tillstånd som liknar varandra. Det gemensamma för tillstånden är att de långsamt smyger sig på hos den som drabbats. Parkinsonförbundet är väl medveten om att den stora utmaningen att ha kompetent och utbildad personal inom vård och omsorg – särskilt för Parkinsons sjukdom.

Regeringen behöver därav tillsätta en funktion för att samordna och följa upp det fortsatta utvecklingsarbetet när det gäller kompetensförsörjning inom vården och omsorgen, i särskilt glesbygd. En statlig myndighet för detta är steg i rätt riktning och denna kan bemyndigas ta fram föreskrifter samt få ett tillsynsuppdrag för detta.

Här följer några viktiga huvudpunkter som Parkinsonförbundet bedömer av vikt att följa upp för en utvecklad och hållbar kompetensförsörjning

- Arbetsgivarna ska ta ansvar för att tillräcklig tid och resurser avsätts till kontinuerlig kompetensutveckling för anställda i vården och omsorgen.
- Medicinsk kompetens ska finnas i den övergripande ledningen i verksamheter för vård och omsorg.
- Det är av vikt att, som en del i utvecklingen av ett kunskapsbaserat arbetssätt, stödja arbete i team inom vården och omsorgen.
- De regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) som är en viktig arena ska stödjas för att stärka kunskapsstyrningen.
- Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett material som behandlar teambaserat arbetssätt för patienter som har sammansatta behov.

Trygga anställningsförhållanden och en god arbetsmiljö

- Arbetsgivarna ska se till att heltids- och tillsvidareanställning är norm.
- Den politiska ledningen i kommunen behöver ta sitt lagstadgade ansvar för att ett systematiskt arbetsmiljöarbete bedrivs inom vården och omsorgen.
- Arbetsgivarna ska använda de stödmaterial som finns för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivar- och arbetstagarparterna samt Arbetsmiljöverket har tagit fram sådana material.
- Arbetsgivarna ska se till att det i arbetsschemat ingår tid för kompetensutveckling, handledning, dialog och reflektion.

Angående utredarens förslag till regeringen

1.4.1 Förslagen avseende mindre vårdföretag i hela landet

1.4.1.1 Upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster

Parkinsonförbundet bedömer att det är bra att främja mindre företags deltagande i offentliga upphandlingar. Det är också bra att de upphandlande myndigheterna dokumenterar sina överväganden som leder fram till beslut.

Dock är det av vikt att ta i beaktande de oroande besked som kommit från Ekobrottsmyndigheten om att kriminella aktörer tagit sig in i offentliga sektorn. Detta betyder ett absolut krav på tillsyn och säkerhet för att skydda samhället och dess medborgare. Här krävs även en vidare öppenhet och transparens mellan myndigheter vid upphandlingar så att eventuella kriminella aktörer snabbt kan stoppas.

1.4.1.2 En statlig myndighet ska bemyndigas att ta fram föreskrifter samt få ett tillsynsuppdrag på området

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget.

1.4.1.3 De så kallade ersättningslagarna ska upphävas

Parkinsonförbundet avstår från att lämna bedömning i frågan.

1.4.2 Förslag och bedömningar avseende jämlik vård

1.4.2.1 En förordning om statsbidrag till vissa vårdgivare i glest befolkade områden ska beslutas

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget, med tillägget om vikten av en tillsynsmyndighet som lämpligen är Socialstyrelsen.

1.4.2.2 Socialstyrelsen ska pröva ansökningar om bidrag, bemyndigas att meddela föreskrifter på området samt följa upp och utvärdera bidraget

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget.

1.4.2.3 En statlig myndighet bör ges i uppdrag att utvärdera gällande ersättningssystem och ta fram nationella rekommendationer på området

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget.

1.4.2.4 Regeringen bör överväga ökad statlig styrning inom ett antal centrala områden för kompetensförsörjningen

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget.

1.4.2.5 Regeringen bör överväga ytterligare åtgärder i syfte att främja tillgången till jämlik vård i glest befolkade områden

Parkinsonförbundet ställer sig bakom förslaget.

För
Parkinsonförbundet

Eva-Lena Jansson
Förbundsordförande

Jenny Lundström
Generalsekreterare